

## สรุปผลการวิจัยพื้นที่กรุงเทพฯ ชั้นใน

ผลการสำรวจการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมของประชาชนที่มีต่อการอนุรักษ์คลองแสนแสบ เขตกรุงเทพฯ ชั้นใน โดยเจาะจงเลือกศึกษาชุมชนบริเวณตลาดโบ๊เบ๊ (คลองมหานาค) และตลาดประตูน้ำ เนื่องจากเป็นแหล่งชุมชนหนาแน่นและมีสภาพน้ำค่อนข้างสกปรก สามารถสรุปประเด็นที่น่าสนใจได้ดังนี้

### ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีทั้งหมด 252 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 20-29 ปีมากที่สุด ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี โดยมีอาชีพพนักงานเรียน/นักศึกษามากที่สุด รองลงมาคือ ค้าขาย ประกอบกิจการส่วนตัวและพนักงานบริษัทเอกชน ในจำนวนที่เท่ากัน ส่วนรายได้จะอยู่ในช่วง 5,001-10,000 บาท/เดือนมากที่สุด โดยส่วนใหญ่ไม่มีเขตที่พักอาศัยใกล้กับบริเวณคลองแสนแสบ

ในด้านประโยชน์ที่ได้รับจากคลองแสนแสบส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ในการเดินทางมากที่สุด โดยมีความคิดเห็นว่าปัจจุบันคลองแสนแสบใช้ประโยชน์ไม่ได้แล้ว เพราะน้ำเน่าเสียเกินไปและสกปรก แต่สามารถฟื้นฟูให้เป็น “คลองสวย น้ำใส ไร้มลพิษ” ได้โดยการที่ทุกคนต้องร่วมมือกันช่วยกันไม่ทิ้งขยะลงน้ำ ซึ่งต้องมีการรณรงค์สร้างจิตสำนึก ใช้เวลาในการฟื้นฟูให้รัฐและเอกชนร่วมมือ รวมถึงต้องใช้วิธีการทางชีวบำบัด

### ด้านการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์

การเปิดรับสื่อและข้อมูลข่าวสารด้านการรณรงค์ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมา คือ สื่อวิทยุและป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ

ซึ่งในประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า ข่าวสารด้านการอนุรักษ์คลองแสนแสบยังมีน้อยไม่เพียงพอ นั้น จะพบว่าการนำเสนอข่าวสารด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูคลองแสนแสบจากรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะปรากฏให้เห็นน้อยมากและไม่ต่อเนื่องเช่นเดียวกับการรณรงค์ด้านอื่นๆ ในประเทศ ทั้งนี้การเผยแพร่ข่าวสารด้านการอนุรักษ์คลองแสนแสบจะพบว่ามีให้เห็นเฉพาะในช่วง “วันอนุรักษ์และรักษาแม่น้ำ คูคลองแห่งชาติ” ซึ่งตรงกับวันที่ 20 กันยายน ของทุกปีเท่านั้น

### ด้านความรู้ ทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์คลองแสนแสบ

ด้านคำถามเกี่ยวกับความรู้ต่อปัญหาของคลองแสนแสบ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาของคลองแสนแสบ ในด้านต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้ ปัจจุบันคลองแสนแสบมีปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ (DO) ค่อนข้างต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และมีค่าความสกปรก (BOD) สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งทำให้เกิด “น้ำเสีย”/สภาพ “น้ำเสีย” ในคลองแสนแสบเกิดในชุมชนหนาแน่นหรือเขตกรุงเทพฯ ชั้นในและชั้นกลางมากกว่าเขตกรุงเทพฯ ชั้นนอก/สาเหตุสำคัญที่ทำให้ น้ำเสียในคลองแสนแสบมาจากชุมชนอุตสาหกรรม และเกษตรกรรม/การใช้น้ำหมักชีวภาพไม่สามารถแก้ปัญหา น้ำเสียในคลองแสนแสบได้เพราะต้องใช้ในปริมาณมากเพียงพอ และใช้อย่างต่อเนื่อง

ด้านทัศนคติต่อการอนุรักษ์คลองแสนแสบ พบว่า มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด 3 ลำดับ ในประเด็นต่อไป นี้ การประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกอนุรักษ์ พื้นที่คลองแสนแสบ ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และมีการประเมินผลเป็นระยะ/คลองแสนแสบควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน/การแก้ปัญหาน้ำเสียในคลองแสนแสบทำได้ด้วยการไม่ทิ้งขยะ และไม่ปล่อยน้ำเสียลงคลอง /การประชาสัมพันธ์รณรงค์อนุรักษ์ พื้นที่คลองแสนแสบ**ควรใช้ทั้งสื่อมวลชนและสื่อเฉพาะกิจ** ควบคู่กันไปเพราะเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ด้านทัศนคติต่อการอนุรักษ์คลองแสนแสบ พบว่า มีระดับความคิดเห็นน้อยในประเด็นต่อไป นี้ การดูแลรักษาคลองแสนแสบไม่ให้น้ำเสียควรเป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐเท่านั้น/ท่านไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลรับผิดชอบคลองแสนแสบเพราะเป็นคลองสาธารณะ

### ด้านพฤติกรรมในการอนุรักษ์คลองแสนแสบ

ด้านคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีต่อการอนุรักษ์คลองแสนแสบ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีพฤติกรรมไม่เคยในประเด็นต่อไป นี้มากที่สุด ใช้ถังดักไขมันเพื่อดักไขมันและเศษอาหารก่อนเทลงในคลองแสนแสบ/ใช้น้ำหมักชีวภาพเทลงในคลองแสนแสบเพราะเห็นว่าช่วยแก้ปัญหา น้ำเสียได้/ทิ้งขยะลงคลองแสนแสบเนื่องจากไม่มีถังขยะบนบกให้ทิ้ง

ด้านคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีต่อการอนุรักษ์คลองแสนแสบ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีพฤติกรรมเคยในประเด็นต่อไป นี้มากที่สุด ไม่พอใจเมื่อเห็นคนทิ้งขยะ บ้วนน้ำลาย เทของเสียลงคลองแสนแสบ/ พยายามบอกคนในครอบครัวว่าอย่าทิ้งขยะ ของเสีย ลงในคลองแสนแสบ

### ผลการวิจัยเชิงคุณภาพในประเด็นที่ค้นพบจากการสัมภาษณ์ สังเกตและลงพื้นที่บริเวณกรุงเทพฯ ชั้นใน

ส่วนใหญ่บริเวณกรุงเทพฯ ชั้นใน เป็นชุมชนที่เป็นตลาดและอาคารบ้านเรือนที่ อาคารประกอบการต่าง ๆ เช่น โรงแรม บริษัท ดึง ห้างสรรพสินค้า ร้านค้าเป็นต้น อยู่ติดคลองทำให้พบว่ายังมีการปล่อยน้ำเสียลงคลองตามความเคยชินของผู้คนที่พักอาศัย ตลอดจนบริเวณดังกล่าวมีถังขยะอยู่เพียงจำนวนน้อยไม่เพียงพอจึงทำให้เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ขยะล้น และทิ้งขยะลงคลองเพื่อความสะดวก

สภาพน้ำบริเวณกรุงเทพฯ ชั้นใน พบว่า เน่าเสียมาก ส่งกลิ่นเหม็น มีขยะลอยอยู่ ปลาตายและมีคุณภาพน้ำที่ต่ำมาก **ผู้คนที่ใช้คลองแสนแสบส่วนใหญ่เพียงการเดินทางเท่านั้น** และคิดว่า การไม่ทิ้งขยะลงคลองทำได้เพียงบางส่วน ซึ่งต้องมีการสร้างจิตสำนึกตั้งแต่ผู้คนที่สัญจรไปมา ห้างร้าน โรงแรม ห้างสรรพสินค้า ตลอดจนเรือที่ถ่ายของเสียลงคลอง แต่ส่วนใหญ่คิดว่า การจะฟื้นฟูลำคลองทำได้ยากเพราะเน่าเสียจนเกินจะแก้ไขได้และไม่ได้ใช้อุปโภคบริโภค เพราะปัจจุบันมีน้ำประปาเข้ามาทดแทน

ป้ายรณรงค์ประชาสัมพันธ์ พบว่า ในเรื่องการรณรงค์รักษาความสะอาดของลำคลองแทบจะไม่มีเลย อาจมีบ้างนาน ๆ ครั้งแล้วก็หายไป ในด้านการรณรงค์ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือแต่อยากให้มีป้ายรณรงค์มากขึ้น ที่ผ่านมามีโครงการของสถาบันการศึกษามารณรงค์ให้ชุมชนหรือประชาชนที่สัญจรไปมาช่วยกันไม่ทิ้งขยะลงคลอง แต่ก็ไม่ค่อยได้ผลมากนักเพราะทำแล้วหายไป และยังพบว่า การรณรงค์ของภาครัฐที่ทำ เช่น โครงการ คลองสวยน้ำใส /การแจกน้ำหมักจุลินทรีย์/ การทำถังดักไขมัน ก็มีความไม่ต่อเนื่อง